

Schrijfopdracht 1 Er was eens...

SLO, mei 2024

Focus van instructie

In deze les leren leerlingen dat:

- sprookjes vaak beginnen met "er was eens...";
- verhalen zoals sprookjes hoofdpersonen hebben;
- je een hoofdpersoon kunt beschrijven met *herkenningswoorden*.

Fase 1: Oriëntatie op de schrijfopdracht (klassikale activiteit)

Vertel dat de leerlingen in drie lessen sprookjes gaan schrijven en tekenen over het thema 'magie'. Wie weet wat het woord 'magie' betekent? Maak een woordspin op het digibord; laat de kinderen associëren. Het gaat niet om goed of fout. Zoek het begrip samen met de kinderen op via internet. Laat hen via het digibord zien hoe je dat doet.

Een sprookje is een verhaalsoort. In de tijd dat mensen nog niet konden lezen en schrijven, werden sprookjes mondeling doorverteld. De kinderen schrijven de sprookjes in een boekje waaruit ze hun klasgenoten kunnen voorlezen. Zij zullen genieten van de sprookjes.

Organiseer een 'Vertel eens-kring'. Vertel het begin van het sprookje Roodkapje, of lees het voor. Lees eventueel ook wat beginstukjes van andere sprookjes voor. Vraag of de kinderen iets opvalt aan het begin van de sprookjes. Ze beginnen allemaal met "er was eens..." Vraag ook of ze dit een leuk begin van een sprookje vinden. Vaak zeggen kinderen dat ze zo'n begin spannend vinden, dat je benieuwd wordt wat er gaat komen. Laat kinderen vertellen over sprookjes die ze kennen. Wie komen er allemaal in voor? Dat zijn sprookjesfiguren. Wie is het belangrijkste? Dat is de hoofdpersoon. Verken de hoofdpersoon Roodkapje. Hoe weet je hoe ze eruitziet?

Roodkapje herken je aan haar rode kapje, maar ook aan haar mandje, want daarmee gaat ze naar haar zieke grootmoeder om koekjes te brengen. Je kunt Roodkapje beschrijven met herkenningswoorden: rode kapje, mandje met koekjes. Leg uit waarom we deze woorden herkenningswoorden noemen: ze geven aan waaraan je een persoon in een sprookje kunt herkennen. Ze laten zien hoe iemand eruitziet, wat hij of zij vasthoudt, welke kleren hij of zij aanheeft, wat voor kapsel, of hij of zij een bril draagt en welke kleur die heeft, enzovoort.

Vertel dat de leerlingen zelf een hoofdpersoon gaan bedenken voor hun sprookje. Vraag hen in de kring te vertellen welke sprookjes zij kennen en vraag

hen welke sprookjesfiguren daarbij horen: koninginnen, koningen, prinsen en prinsessen, dieren etc.

Laat hen vervolgens zelf een hoofdpersoon voor hun sprookje verzinnen aan de hand van de volgende vragen:

- Hoe heet jouw sprookjesfiguur?
- Hoe ziet jouw sprookjesfiguur eruit? Waaraan kun je je jouw hoofdpersoon herkennen?

Nadat de leerlingen hier ieder over nagedacht hebben, gaan ze dit in duo's mondeling om de beurt met elkaar uitwisselen. Ze vertellen hoe hun sprookjesfiguur heet en eruitziet. De leerling die luistert kan vragen stellen over waar je de hoofdpersoon allemaal aan kunt herkennen. Zijn er goede herkenningwoorden gebruikt, zodat ze de hoofdpersonen voor zich zien?

Fase 2: De schrijfpdracht

Vertel de leerlingen dat ze hun hoofdpersoon gaan tekenen en dat ze er herkenningwoorden bij gaan schrijven. Ook maken ze de beginzin van het sprookje "er was eens..." af. In de volgende lessen schrijven ze verder aan hun sprookje. Er wordt een mooi sprookjesboekje van gemaakt. Het wordt voorgelezen aan de andere kinderen uit de klas.

Geef iedere leerling werkblad 1. Vraag hen het blad dubbel te vouwen, zodat er een verhaalboekje met vier pagina's ontstaat. Nu gaan ze achtereenvolgens:

- in het tekenkader een tekening maken van hun hoofdpersoon;
- herkenningwoorden bij de tekening schrijven die duidelijker maken wat er op de tekening te zien is, omdat ze aangeven waaraan je de hoofdpersoon kunt herkennen.

Grijp daarna terug op het verhaal van Roodkapje. Wat was de eerste zin van het sprookje?

Er was eens een meisje dat altijd een rood kapje droeg. Daarom noemde iedereen haar 'Roodkapje'.

Onder het tekenvak staan de woorden "er was eens..." Vraag de leerlingen om deze zin aan te vullen met de naam van hun persoon en hoe deze eruitziet. Ze mogen hun zin uitwisselen met een klasgenootje voordat ze hem opschrijven. Geef klassikaal een aantal voorbeelden uit bekende sprookjes, door beginzinnen van verschillende sprookjes voor te lezen. Wijs daarbij steeds op de herkenningwoorden.

Fase 3: Hulp tijdens het schrijven

De leerlingen gaan allemaal tegelijk aan het werk. Maak rondes en bemoedig de initiatieven. Focus in eerste instantie op het samen bedenken van een hoofdpersoon en de woorden waaraan je de hoofdpersoon kunt herkennen (focus van instructie). Haal zo nodig de sprookjesboeken er weer bij en wijs op de illustraties en lees de beginzinnen voor. Schrijf de namen voor de bedachte sprookjesfiguren eventueel voor, evenals een aantal herkenningwoorden. Het is belangrijk om ook steeds gebruik te maken van beeldmateriaal, ter ondersteuning van de geschreven woorden.

Fase 4: Bespreken van de teksten

Leg na een tijdje het werk van alle kinderen bij elkaar en bekijk het. Vraag de leerlingen welke woorden er bij de personages staan, of zouden passen. Vraag *kriskras*, zonder oordeel, naar wat ze zien: wie is de hoofdpersoon, welke herkenningwoorden zijn er? Waar zie je een **grote** koningin? Waar zie je een fee die een **heel mooie hoed** op heeft? Welk zusje draagt **rode kleren**? Laat de leerlingen ook zulke vragen verzinnen. Vermijd oordelen als goed/fout, mooi/lelijk, leidt hen naar de bedoeling van de schrijver of tekenaar en niet naar of het gelukt is of niet. Vraag de kinderen om meer kenmerken te noemen en help elkaar met ze verzinnen.

Fase 5: Publiceren van de teksten

Vandaag hebben de kinderen het begin van hun sprookje geschreven. In les twee schrijven ze het midden en in les drie het einde van hun sprookje. Iedere leerling heeft daarna een eigen sprookjesboek. Deze boekjes worden verzameld in de boekenhoek, waarna de kinderen elkaars sprookjes kunnen (voor)lezen.